

PREMIJERE

PORTRET

FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORUA

MI U SVUETU

ANECDOTE

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

DUBRAVKO MIHANOVIĆ

Rođen sam 1975. god. u Zagrebu, gdje sam završio Dramaturgiju na Akademiji dramske umjetnosti. Dramski su mi tekstovi izvođeni u GK Požega, HNK Split, HKK Zadar i Kazalištu Virovitica, te u Bewley's Cafe Theatreu u Dublinu, kao i na Hrvatskom radiju, te na radio-postajama u Sloveniji, Austriji, Njemačkoj, Slovačkoj, Finskoj, Mađarskoj... Drama *Bijelo*, za koju sam 1998. god. dobio nagradu "Marin Držić" Ministarstva kulture RH, uvrštena je u knjige *Nova hrvatska drama: izbor iz drame 90-tih* i *Croatian Radio Plays in the 1990s*, te je snimljena za Hrvatsku televiziju. Nagradu "Marin Držić" ponovno sam dobio 2004. god. za dramu *Žaba*. Kao dramaturg radio sam na predstavama u GK Komedija, GDK Gavella, HNK Split, DK Dubrava, GK Žar ptica, kao pisac i dramaturg surađujem s Dramskim programom Hrvatskog radija, te s Hrvatskom televizijom, radio-igre su mi predstavljale Hrvatski radio na međunarodnim festivalima u Firenzi i Berlinu... Objavljivao sam u "Teatru & Teoriji", "Frakciji", "Forumu", "Vijencu", a bio sam i urednik drame u časopisu "Plima". Za poeziju sam dobio nagradu "Plava sol", umjetničke organizacije "Vuković & Runjić". Član sam HDDU-a i HZSU-a.

ŽABA

DUBRAVKO MIHANOVIĆ

(mala večernja molitva)

LIKОВИ

ZEKO, vlasnik frizerskog & brijačkog salona "Zeko", 35 godina

TONI, susjed, često u Zekinu salonu, 37 godina

GRGA, taxist, često u Zekinu salonu, 33 godine

MLADIĆ, prodavač knjiga, mušterija u Zekinu salonu, 27 godina

JEZIK

Neknjiževan, "gradski" jezik, bez osobitih dijalektoloških obilježja.

SCENA

Unutrašnjost frizerskog & brijačkog salona, smještenog u nekom od sivih dijelova jednog Bijelog Grada. Salona koji se na prvi pogled ne razlikuje od sličnih prostora kakve smo vjerojatno već vidjeli, barem jednom i barem negdje. Tu su frizerski stolac, radni pult s ogledalom i jednostavnim, čak pomalo starinskim umivaonikom, klupa i stol za čekanje... Osim stvari kakve bismo mogli pronaći u bilo kojem prostoru srodne namjene, kao što su češljevi, četke, škare, britva, žileti, šišači te razne tekućine i kreme, tu je i neveliki radioprijemnik, star, ali "u funkciji". I još: s jedne strane su vrata koja vode u stražnju prostoriju, a negdje na zidu su sat i uramljena fotografija Zeke s nogometnom momčadi.

VRIJEME

Između 19,00 i 20,30 sati, na Badnjak 2000 i neke godine.

(Toni sjedi na klupi za čekanje i kemijskom olovkom u novinama rješava jedan od onih psiho-testova, kakvi se mogu pronaći posvuda. Na radiju tiho svira božićna glazba. Negdje u prostoriji je i "božićni aranžman": nekoliko grana okićenih velikim srebrnim kuglama i trakama u istoj ili sličnoj boji. Toni dovrši test i "objavi rezultate", očito nekome tko je u stražnjoj prostoriji.)

TONI: (Glasno.) Gle, šta mi je ispalo... (Čita.) "Nemojte očajavati nad time što se trenutačno osjećate potišteni. Nebo samo što se nije razvedrilo! Čovjek može praktički cijelog života biti bojažljiv, stidljiv ili se osjećati tjeskobno... I lako je moguće da mu gotovo svaki božji dan bude ispunjen ogorčenjem, osjećajima poniženja, mržnje ili ljutnje." (Kratka stanka.) "Bez obzira na to koliko se osjećate mračno i bijedno, uvijek imajte na umu da će vaš trenutačni očaj jednog dana biti davna prošlost. Ne morate se ubiti da biste prebrodili krizu. Ono što vam je potrebno jest strpljenje!" (Završi s čitanjem. Iz stražnje prostorije dođe Zeko. U bijeloj je, radnoj kuti; partvišem čisti pod.) Baš su mi krasno to napisali... Dalje mi savjetuju da se opustim i da uživam u božićnim blagdanima. Svašta. (Zeko nakratko prestane s metenjem.)

ZEKO: Ne gužvaj tol'ko te novine! To je za mušterije...
TONI: Pa i ja sam ti mušterija.

ZEKO: Jesi, da. Jednom mjesečno. A sjediš tu svaki drugi dan.

TONI: (U šali.) Šta, 'očeš da odem kući?

ZEKO: Pričekaj još malo, dok ti se žena odljuti. Hladno je, nećeš po cesti hodat'. (Zeko dalje mete.)

TONI: (Nastavi listati novine; nešto mu privuče pažnju.)
Joj, sad sam... (Kratka stanka.) Svaki put kad vidim ovog ministra... Sječaš se, slogan im je bio "Upregnuti u domovinu"...? 'Ko im je to smislio, ja bi ga ubio. Pa nisu konji il', šta ja znam, volovi, koji će nas odvuć' u bolje sutra! Pretpostavljam da je to bila ideja, ne znam šta drugo... (Kratka stanka.) Uvijek kažu: "Sutra će bit' bolje, danas se još strpite." Pa živimo u danas, a ne u sutra! Danas moram sina odvest' u školu, danas moram platit' račune... E, a moj im je nećak... mali ima 18 godina... nosio im je letke. Na njima je bio taj ministar... još je im'o brkove, sječaš se... s malom maketom šestinskih kola. Mog'o si je i rogove stavit', dobro bi mu stajali, majke mi! I tako kažu da mu žena švrlja oko... (Kratka stanka.) Priča meni nećak... Iš'o je s nekim prijateljem, Štefom, trebali su te letke podijelit'... Veli on tom Štefu: "'Ko će s tim po cesti hodat'...? 'Aj'mo nač'

neko mjesto gdje ćemo odjednom moć' uvalit' svih 500 letaka, pa smo mirni..." I hodaju oni, hodaju, i dodu do staračkog doma. "To je to!" kaže Štef mom nećaku. Uđu unutra, polako, da ih ne vide, popnu se na kat, a baš je bilo iza ručka, starci su spavali... i u svaku sobu, pod vrata, šibnu po jedan letak. "Upregnuti u domovinu"... (Zeko mete oko Tonija. Ovaj podigne noge, da Zeki bude lakše očistiti pod.) S tim šestinskim šarama me isto jebu... Ne sjećam se da sam takvog, šarenog Šestinčanina ikad igdje sreo, a baka mi je iz Šestina, ko mali sam stalno bio gore... (Kratka stanka.) Uglavnom, svih 500 letaka su podijelili penzionerima, rekli da je poso obavljen, uzeli pare i sve okej... Poslije sam čuo tog brku... na televiziji je pričao da je njegova stranka posebnu pažnju posvetila starijim biračima. O, jebote! "To je tih 500", mislim si...

ZEKO: (Kao da nije čuo Tonija.) Ne volim kad na Badnjak ne pada snijeg. Na Badnjak bi moralo padat'.

TONI: Jebi ga, štošta bi moralo.

ZEKO: Sječaš se, kad smo bili klinci... na Badnjak je uvijek padalo.

TONI: Čini ti se. To je selektivna memorija.

ZEKO: Kakva "selektivna memorija"?

TONI: Takva. Nekad je padalo, a nekad nije. Al' si ti zapamtio samo one Badnjake kad je padalo...

ZEKO: Zašto bi' zapamtio samo...?

TONI: (Prekine ga.) Zato, jer mozak tako funkcionira. To je "selektivna memorija"... Pamtiš samo ono šta 'očeš, samo ono šta je vrijedno pamtit'.

ZEKO: Vrijeme se mijenja, Toni, kažu ti meteorolozi. Ljeta su duža i sparnija, jeseni više nema, "efekt staklenika"... Nemoj mi reć' da su ljeta uvijek bila tako vrela. Da je bilo 40 stupnjeva...

TONI: Bilo je. (Kratka stanka.)

ZEKO: S tobom je nekad teško razgovarat'. (Stanka. Zeko nastavi s čišćenjem. U salon uđe Grga.)

GRGA: Pozdrav, junaci!

ZEKO: Ej, Grga...

GRGA: Jebem ti, šta su mi digli živce...

TONI: 'Ko?

GRGA: Pa kakav smo mi to narod, pas ti mater, stalno sami po sebi seremo! Evo, sad sam slušo neku emisiju... I priča tip, psiholog neki, i to na Badnjak, nabijem ga...

TONI: (Prekine ga.) Šta priča...?

GRGA: Neka ispitivanja, pokazala su da vozači london-

PREMJERE
PORTRET
FESTIVALI
VOX
HISTRIONIS
MEĐUNARODNA
SCENA
TEORUA
MI U SVUETU
ANECDOTE
NOVE KNJIGE
SJEĆANJA
DRAME

skih taksija imaju razvijen dio mozga zadužen... za snalaženje u prostoru. Hipokampus. Do te je "razvijenosti" kao došlo zbog veličine Londona. Isto je, zaključuje on, i s taksistima u Parizu il' New Yorku il' Mexico Cityju il' šta ja znam... Veći grad, veći hipokampusi. Manji grad, manji... Ma, nije meni šta sam ja taxist, al' da tol'ko lo-še o sebi mislimo...

TONI: Dobro, i? Šta je još reko?

GRGA: Reko je da "nam logika kazuje"... baš je tako reko, "logika nam kazuje"... da nema razloga da tako bude samo s taksistima...

ZEKO: Tu ti je laknulo, je l' da?

GRGA: (*Zeki.*) Odjebi. (*Nastavi.*) ...Jer, svi se moraju "snalazit' u prostoru". Znači: isto je i s ostalima. Svim Hrvatima su hipokampusi manji nego Englezima, Francuzima, Amerikancima, Meksikancima... Općenito, manji narodi imaju manje...

TONI: (*Prekine ga.*) To smo shvatili.

GRGA: Istina, možemo se tješit' da ima i manjih naroda od nas, al'... slaba je to utjeha. (*Kratka stanka.*) E, samo, nije tom psihologu dosta da nam kaže da je naš narod gluplji od velikih naroda, nego nas i između sebe 'oče posvađat', pa nastavlja svoj smrdljivi niz... "To bi, nadalje, moglo..." Pa 'ko govori "nadalje", mater ti...?! To bi moglo značit', kaže, da seosko stanovništvo ima manje hipokampuse od gradskog, ko i da ljudi iz manjeg sela imaju manje hipokampuse od ljudi iz većeg sela. Šta si manji, to si gluplji! Je l' to vama logično?

TONI: Nije. Moj stric je imo metar i 60, a bio je najpametniji od svih u familiji.

GRGA: Ti se zajebavaš, Toni, al' to ti je slika načina na koji mi razmišljamo o sebi, kažem ti. I do čega onda dolazi? Do svađa, štrajkova, tuča, ratova... Jer, kao: "Moj je veći od tvog!" A dok se mi, mi mali, između sebe koljemo, ovi veliki trljaju ruke. I prodaju nam svoje hamburgere.

ZEKO: Kakve sad hamburgere?

GRGA: Jebote, šta ste bukvalni! To je bila... metafora.

TONI: A, oprost. Nismo navikli da se služiš "metaforama". (*Kratka stanka.*) I šta sad s tom teorijom? Imaš kakvu ideju, šta bi trebalo napravit' il'...?

GRGA: Ma, nemaš šta napravit', problem je pre... preglobalan, al' smeta mi da naš čovjek o nama tako govori. Amerikanac to nikad ne bi reko Americancu.

TONI: Otkud ti to znaš? Nikad nisi bio u Americi. (*Kratka stanka.*)

GRGA: (*Spazi Zekin "božićni aranžman".*) Kol'ke si kugle stavio, ko lubenice!

ZEKO: Takve stavljam od rata, spasile mi život. Nisam ti prič'o?

GRGA: Nisi.

TONI: Meni jesi. (*Stanka. Zeko će, za razliku od Tonija i Grge, pripovijedati mirno, čak pomalo "epski".*)

ZEKO: Da, dole, u Lici. Spavali smo u nekoj napuštenoj kući. Danima se nije ništa događalo, danima se nije pucalo... Osim detonacija u daljini, al'... Božićno primirje. (*Kratka stanka.*) Sjećam se, vrijeme... vrijeme je k'o sad bilo: onako, više jesenje nego zimsko. Južina neka, pritisak, magla... Sve je... ležalo. Nebo na zemlji. (*Kratka stanka.*) Nas petorica smo u nekoj napuštenoj kući spavali. I šta ćeš, Božić je, kitiš bor... Kugli nema na biranje. Dobro da smo ikakve pronašli. U podrumu su bile, tri kile prašine na njima. Ja sam ih očistio. I krenem ih stavljat' gore, na... Oko 7 je bilo, mrak se već debelo spustio. Ostala četvorica iza mene, polijegali su oko vatre, svi skoro spavaju. Opustiš se kad se dugo ne puca, a opet, napet si, još napetiji nego kad gruva... (*Kratka stanka.*) Teško je to objasnit', nekome 'ko nije...

TONI: Zeko...

GRGA: (*Toniju.*) Ma, nije tebi reko!

ZEKO: (*Nastavi.*) I eto ti ga... Ni'ko nije pazio na prozor, a oni se baš od tamo prikrali. To se, ruku na srce, moglo i očekivat', al' šta ćeš... (*Kratka stanka.*) Stavim ja jednu kuglu na bor, istu ovakvu, srebrnu, čistu, stavim drugu, stavim treću... ništa. Podignem četvrtu i 'oću je stavit', kad vidim u kugli, ko da u retrovizoru gledam, nešto se miče. O, Bože! "Prozor!" viknem tol'ko jako da su se usrali ovi moji, al' usrali se, izgleda, i oni na prozoru, pa nisu odmah pucali. Pobacamo se mi na pod, oni udri po nama, mi dopuzali do pušaka, pa udri po njima, traje to tako jedno 10 minuta i... sve se stiša. Opet mir. Nas petorica se gledamo. Ni'ko nije ranjen. Ne mičemo se još neko vrijeme. A onda polako otpužemo do vrata, otvorimo ih, pogledamo van... nikog. Čekamo još malo, pa pročešljamo okolo... ništa. Sve čisto ko na slici. Otišli su.

GRGA: Spasila vas kugla.

ZEKO: Da, spasila nas kugla. (*Kratka stanka.*) Otad samo te stavljam. Praznovjerje, šta možeš. Ove mi je poklonio jedan od one četvorice šta su sa mnom u toj kući bili. "Nikad ne znaš", kaže, 'ko ti s leda može prič'!"

TONI: To je istina: nikad ne znaš.
ZEKO: (Kao da je "izašao" iz svoje priče.) 'Ajmo mi nešto popit'! Badnjak je.
GRGA: (Pogleda na sat.) Šta, i danas radiš do osam?
ZEKO: Radno vrijeme je radno vrijeme.
TONI: Sanju si poslo kući?
ZEKO: Jesam. Zaslužila je.
GRGA: Neću pitat' kako... (Toni se nasmije Grginoj šali; Zeko ostane ozbiljan.)
ZEKO: Šta ti je, ima 17 godina...
GRGA: Pa? Nemaš ni ti 100, jebote! (Kratka stanka.) Ja ne bi' imo ništa protiv nje. A i ona prijateljica, šta je jednom bila tu, sjećate se, ta je tek bila...
ZEKO: (Prekine ga.) Bilo bi u redu danas... smanjit' psovanje. Ha? (Kratka stanka.)

PREMIJERE

PORTRET

FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORIJA

MI U SVIJETU

ANEKDOTA

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

GRGA: Jebi ga, kad mi izleti... (Kratka stanka.) Evo, vidiš. To je spontano.
ZEKO: Mogli bi' se potruditi'. Šta ja znam, Isus se rodio i... (Kratka stanka.)
TONI: Kakve to ima veze?
ZEKO: Koje?
TONI: Pa to, da se Isus rodio.
ZEKO: Ne znam. Ne bi mu bilo drago.
TONI: Otkud znaš? Osim toga, još se nije rodio. (Kratka stanka.)
GRGA: Kako misliš, "još se nije rodio"?
ZEKO: (Toniju.) 'Očeš reć' da bi mu bilo drago? (Kratka stanka.)
TONI: Vjerojatno ne bi. Al' nismo njega ni psovali. Bar ja nisam. (Grgi.) Jesi ti?
GRGA: Nisam. Nikad ne psujem Isusa.
ZEKO: Nisam ni... Htio sam reć' da bi na Badnjak... da bi trebalo pokušat' popraviti' ono šta osjećamo da... da radimo krivo. To sam htio reć'. (Krene prema stražnjoj prostoriji.) Idem po piće. (Ode. Stanka.)
TONI: (Kao za sebe.) Kog vruga on priča...? (Grgi.) Do kad ti danas radiš?
GRGA: 'Ko zna! Na Badnjak je uvijek prometno: ljudi idu jedni k drugima, na misu... Ne mogu otić'.
TONI: Kćeri su ti dobro? Manja je, kaže mi Zeko, bila bolesna...
GRGA: Jesu, dobro su, da pokucam... (Kucne o radni pult.) Dora je nešto tužna... zbog praznika. Čudno dijete: voli ić' u školu. Prije tjedan dana su učili slovo "O"... još uvijek po kući i parku tražimo okrugle stvari. To joj je dosad najdraže slovo. (Kratka stanka.) Malena je imala

kozice, da, al' sad je okej...

TONI: Zaljubljen si u njih, je l' da?

GRGA: Jesam. Jako mi fale. Danas posebno. (Kratka stanka.) A ti? Nisi sa... sa svojima? Šta, opet...?

TONI: (Prekine Grgu.) Opet, da. Nas ni Isusovo rođenje ne može spriječiti' da se pošteno izvrijedamo. (Kratka stanka.) Bakalar je završio u loncu, a poklopac je odletio meni u glavu... Jer da sam "neozbiljan i neodgovoran". Zaboravio sam Matiju pokupiti' poslije hokeja. Popio sam 7 votki i... zaboravio. Mali je jedan sat staj'o na zimi. Skoro se smrzo. (Kratka stanka.) Danas me pito: "Tata, zašto nisi došo po mene?" Šta da mu velim? "Tata se zalijepio za šank, sine. Za koji je zalijepljen već 10 godina." Jebi ga, kreten sam, zaslužio sam i gore od poklopca u čelo... (Kratka stanka.)

GRGA: Ma, ispuhat' će se ona. (Kratka stanka.) Sve je to za ljude, samo nek' smo živi i zdravi... (Kao da prosvjerava čuje li ga Zeko; tiše.) Ovo šta se Zeki dogodilo, to je tragedija. Tako bez djeteta ostat' – paf! – i nema ga. A još maloprije si ga imo. Sve drugo je podnošljivo, al' kad te to snade... Jebem ti! (Kratka stanka.) I kako neću psovati', kad se toga sjetim! A moraš se sjetiti' na ovakve dane... obiteljske.

TONI: Ja mu se divim, kol'ko je normalan poslije toga osto. Još kad je Maja otišla... (Kratka stanka.) Samo, moro je sve to nekud strpat'... u sebe. A to zna bit' loše... Mogo bi eksplodirati'. (Kratka stanka. Zeko se vrati s plehnatim poslužavnikom, na kojem je boca raki-je i tri čaše.)

TONI: (Zeki.) Gdje si ti, tol'ko dugo?

ZEKO: Moro sam čaše oprat', nećete iz prljavih pit'... (Natače raki-ju u sve tri čaše; podijeli ih Toniju, Grgi i sebi.) Domaća je, istarska... Od imele.

TONI: Imela je otrovna, jebote! (Grgi.) 'Oće nas ubiti'.

ZEKO: (Nazdravi.) Živjeli! I sretan Božić!

GRGA: Ne znam je l' se smije čestitat', dok još nije... To možda donosi nesreću. (I on podigne čašu.) Al'... s obzirom da se sutra nećemo vidjet'... (Kratka stanka.) Svako dobro!

TONI: (Kucne se sa Zekom pa s Grgom.) Zeko... Grga... Sretan Božić! (Svi ispiju raki-ju.)

GRGA: Uuu... odlična je!

ZEKO: (Grgi.) Jesi za još...?

GRGA: Ne, ne, dosta je... Ne smijem pit' dok radim.

ZEKO: (Toniju.) Toni?

TONI: Može. Ja ne radim... Više. (Zeko natoči raki-ju)

Toniju i sebi; još jednom nazdrave i ispiju.)

ZEKO: Odmah mi je bolje. *(Toniju.)* Još jednu?

TONI: Trebo bi' se pomirit' sa ženom, a to ću teško ako... *(Kratka stanka.)* Još jednu, 'ajde... nije svaki dan Badnjak... *(Zeko im natoči. Kucnu se bez riječi i ispiju rakiju.)*

ZEKO: *(Odloži čašu; ozbiljno.)* Mislili ste da vas ne čujem?

TONI: Šta...?

GRGA: Kad?

ZEKO: Sad. Pričali ste, dok sam prao čaše... I mislili ste da vas ne čujem, je l'?

GRGA: Zeko... *(Stanka. Grga i Toni ne znaju što bi rekli.)*

ZEKO: *(Prasne u smijeh.)* Šta vam je, konji, šta ste potonuli?! Zezam se, ej...!

TONI: *(Kao da još uvijek nije siguran.)* Zezaš...?

ZEKO: Otkud da znam šta ste pričali, voda mi huči k'o slap! Al' nešto, vidim, jeste... I to nešto opako, kad ste se tako namrštili!

TONI: Prepo si me, čovječe! Uozbiljio si se naglo...

ZEKO: *(Bez prethodnog pitanja natoči rakiju u sve tri čaše.)* E, sad ćemo još po jednu popit'! Za ozbiljnost... i smijanje. *(Podijeli im čaše.)*

GRGA: *(Nevoljko uzme čašu.)* Vidim, 'očeš da mi uzmu dozvolu...

TONI: *(Uzme čašu; Grgi.)* Koji si ti štreber! Sigurno si u školi imo sve petice.

ZEKO: *(Nazdravi.)* Za petice!

TONI: Reko si "za ozbiljnost i smijanje".

ZEKO: To je slično. Živjeli! *(Ispiju rakiju: najprije Zeko pa Toni, a na kraju i Grga.)*

GRGA: Oblokat ćete se. A gdje je još ponoć.

TONI: Dobro, šta je tebi...? Šmugnem od kuće zbog ovakvih prigovora... a onda me ti ovdje dočekaš s istim prodikama! Opusti se, čovječe... *(Zeki.)* Osim toga, ne možemo se mi tako lako napit', je l' da...? Samo smo malo pričljiviji, kad popijemo... u tome nema ničeg lošeg. I veseliji smo!

ZEKO: I iskreniji.

TONI: Tako je. *(Zeki.)* Evo, postavi mi iskreno pitanje i ja ću ti dat' iskren odgovor. *(Grgi.)* Pazi sad...! *(Stanka.)*

ZEKO: *(Kao da nije siguran što Toni od njega traži.)* Šta, da ti postavim iskreno pitanje? Sad...?

TONI: Da. A ja ću ti iskreno odgovorit'. *(Stanka.)*

ZEKO: *(Čini se da će sve ostati na šali, no...)* Zašto ločeš? Kad znaš da ti to rastura život. I tebi i tvojima.

TONI: *(Kao da se probudio.)* Ha? *(Stanka.)*

ZEKO: *(Ponovi vrlo mirno i ozbiljno.)* Pitam te zašto tol'ko piješ? *(Stanka.)*

TONI: *(Zekin ga ton zburjuje i smeta.)* Koji ti je kurac, Zeko...? Stvarno si posto čudan.

ZEKO: Zašto? Samo sam ti postavio iskreno pitanje. *(Kratka stanka.)* A ti ćeš mi dat' iskren odgovor. Bar si tako reko...

TONI: Slušaj, nikad nisam skrivo neke stvari od tebe. Mislim, možemo se s tim zajebavat', al' kad me rešetaš na ovaj način, ko da sam pred sudom... *(Stanka. Zeko postaje sve ozbiljniji, ali i nervozniji.)*

ZEKO: *(Neobično oštro.)* "Rešetam" te?

GRGA: Šta ti je, Zeko...?

ZEKO: Nemoj mi ti pričat' o "rešetanju", Toni. Jesu ti ikad "izrešetali" prijatelja pred očima? Ha, reci! *(Kratka stanka.)* Nisu. A zašto...? Zato jer te tamo nije ni bilo. Dok se "rešetalo", ti si bio u Münchenu. Ispijo si pivo na Oktoberfestu. Red svijetlog, red tamnog... *(Kratka stanka.)*

TONI: *(Kao da ne želi ulaziti u svadu.)* Mislio sam da smo to raspravili.

ZEKO: Raspravili? Kako? Tako da sam ja reko "nema veze, stari"...? Ako su meni ljudi umirali na rukama, a tebi nisu... kako možemo bilo šta "raspraviti"? *(Stanka.)*

TONI: Znaš, dok si iš'o po rakiju, Grga i ja smo se složili da ti se divimo, kako si prebolio... i to, da si osto normalan... A sad, kad te gledam, pitam se... *(Stanka. Zeko nakon ovoga "plane".)*

ZEKO: *(Prekine ga; iznenada bijesno.)* "Prebolio"! Ništa ja nisam "prebolio"! Takve stvari... mislite da se to može "preboljet"? Ha?! Misлите da se može "preboljet" kad vam se sa 120 na sat zalete u dijete, od kojeg ne ostane ni... i kad vam kažu da im je žao, al' ne mogu ništa, jer nije prelazio cestu na "za to predviđenom mjestu", i kad odete do tog "predviđenog mjesta" i shvatite da je 500 metara daleko od škole i da se jedva vidi kol'ko je izlizano, i kad na kraju čujete da tip koji ga je pregazio ima debele, jako debele veze, a vi ste samo brijač koji hoda od jedne do druge zadimljene prostorije i traži pravdu koje nema nigdje... I kad ste mjesecima prije nego se to dogodilo gledali krv i blato i rupe u tijelima ljudi s kojima ste do jučer kartali, o čemu, kad ste se vratili, niste nikome htjeli pričat', nego ste sve to trpali u sebe, i onda shvatili da tamo više ništa ne stane... I kad vas žena ostavi, jer ste postali "jako teški i

mračni", a ona se "pokušava borit' s tim"... Kad vam se zaredaju takve stvari, a takve se stvari vole redat', onda nemate šta "preboljet'", jer nemate pojma šta bi' prvo izabrali... Pa dignete ruke od svega i nadate se da će ti užasi ostat' tamo kamo ste ih spremili. Da će spavat'. E, al' oni... se svako malo bude. I podsjećaju vas na sebe. Ne daju vam mira. Takvi su oni... Nemirni. (*Kratka stanka. Dosad je Zeko govorio poput strojnice, no od sad ponovno postaje mirniji, kao da "odustaje" od bijesa.*) Da su ga... osudili, reko bi'... A ovako... Ubiju ti dijete i još ispadneš kriv, jer ga nisi naučio kako se prelazi cesta. Nisi ga ni mogo naučit': nije te bilo doma, kad mu je to trebalo pokazat'. Valjo si se u blatu. I krvi. (*Kratka stanka.*) Trebo sam taj dan doć' po njega, ko uvijek. Otpratit' ga kući. I došo sam, al' s 20 minuta zakašnjenja. On je mislio da neću doć'. 5 minuta prije je krenuo sam... 5 minuta. (*Kratka stanka.*) E, da mi se vratit' unatrag... Trčo bi' do škole, 2 sata ranije bi' stajo tamo, ako treba! (*Kratka stanka.*) A pogodi gdje sam zaglavio, Toni! U birtiji. Na šanku. Prijatelja iz rata sam sreo, jadali smo se jedan drugome... Potrajalo je to, uvijek se nađe loših stvari za ispričat'... (*Kratka stanka.*) Sad ih ima još više. (*Stanka.*)

PREMIJERE

PORTRET

FESTIVALI

VOK

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORIJA

MI U SVJETU

ANEKDOTE

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

GRGA: Zeko, nisi mogo znat' da...
ZEKO: (*Prekine ga.*) Ne, nisam mogo... Al' sam mog'o znat' šta mi je u životu najvažnije.

GRGA: Pa to si...
ZEKO: (*Prekine ga; nastavi, sasvim u svojim mislima.*) Nisam, Grga. Tragedija je u tome šta shvatiš šta ti je najvažnije tek kad ti to uzmu. (*Sad već sasvim mirno.*) I zato ti kažem, Toni, ko prijatelju: nemoj lokat'... (*Kratka stanka.*) Uništiti ćeš i sebe i druge, a poslije ćeš lupat' glavom o zid. (*Kratka stanka.*)

TONI: Zašto mi to govoriš... tek danas, Zeko? Mislim, prijatelji smo već dugo, susjedi smo... pili smo milion puta zajedno... Nije mi jasno. Zato jer je Badnjak? Posto si religiozan il'...

ZEKO: (*Prekine ga.*) Badnjak je možda dobar dan da se nešto počne... A možda je isti ko i svaki drugi.

TONI: I šta sad 'oćeš od mene? Da ti, nakon što smo popili litre i litre svega i svačega... da ti obećam da ću prestat' pit'? To nema logike, prijatelju. To je bajka. (*U tom trenutku Zeko silovitim pokretom zgrabi britvu, baci se na Tonija i, stavivši mu je pod grlo, pritisne ga uza zid.*)

GRGA: (*Glasno.*) Zeko!

ZEKO: (*Ponovno oštro, ali mirno, držeći Tonija.*) Zašto bi to bila bajka?

TONI: (*Jedva dišući, no ne opirući se, svjestan da Zeko misli ozbiljno.*) Ti nisi čist. Majke mi, ti nisi čist! (*Zeko, međutim, nema namjeru pustiti Tonija. Grga stoji pored njih, ne znajući što bi učinio.*)

ZEKO: Nije bitno jesam li ja čist. Bitno je samo ovo: je l' možeš pokušat' prestat' s tim... il' ne možeš?

TONI: Zeko...

ZEKO: (*Odlučno, ne puštajući Tonija.*) Možeš il' ne možeš...?

TONI: (*Već se gotovo gušeći.*) Pusti me!

GRGA: Pusti ga, Zeko...

ZEKO: (*I dalje jednako odlučno.*) Mogući su odgovori: "oću" i "neću". Pokušat' ću il' ću odustat'. Samo, pazi: to je obećanje, a ne zajebancija. Moraš stat' iza onog šta ćeš izabrat'. (*Stanka.*)

GRGA: Toni, reci... (*Stanka. Toni doista sve teže diše.*)

TONI: 'Oću, dobro... (*Kratka stanka. Zeko ga i dalje drži.*) 'Oću! (*Stanka. Zeko ga pusti.*) Jebote, lud si!

ZEKO: Ja sam lud, a ti si nešto obećo. (*Zeko odloži britvu na pult. Stanka.*)

TONI: Idem odavde. (*Kratka stanka.*)

ZEKO: (*Gotovo kao da se ništa nije dogodilo.*) Kud?

TONI: (*Bijesno.*) Šta te briga kud, skoro si me zaklo! Zaklo, majmune!!! (*Stanka.*) Jebem ti...

ZEKO: (*Ozbiljno.*) Kud ideš, Toni? (*Stanka.*)

TONI: Doma, Zeko! Idem doma! (*Kratka stanka.*) Il' 'oćeš da i ja uzmem britvu? (*Kratka stanka.*)

ZEKO: Čestitaj od mene Božić ženi i djeci, molim te. (*Stanka.*)

TONI: (*Zbunjen i ljutit.*) Ti si opasan, Zeko! Opasan si, majke mi mile... (*Stanka.*)

GRGA: (*Sasvim "povučen".*) I ja bi' moro ić'... Taksi me čeka.

ZEKO: (*Grgi.*) Ostani još malo, molim te. (*Stanka.*)

TONI: Ostani. (*Kratka stanka.*) Prošetat' ću... sam. (*Polako krene prema izlazu, kao da nije siguran želi li otići. Prije nego što izade, zastane. Sve to može trajati veoma dugo. Na kraju ipak izade iz Zekina salona. Stanka.*)

GRGA: Sad sam ja na redu? (*Kratka stanka.*) Zbog čega ćeš meni stavit' britvu pod vrat, Zeko? (*Kratka stanka.*)

ZEKO: Misliš da sam puko, je l'? Da je sve šta sam izgovorio bio histerični ispad bivšeg vojnika...? Da nisam normalan...? (*Stanka.*)

GRGA: Moram priznat' da mi takve stvari padaju na

pamet. (*Kratka stanka.*) Puko si, stari, da...

ZEKO: Nije tako, Grga. Sve mi je bistrije... nego prije. (*Stanka.*)

GRGA: "Bistrije", ha? (*Čini se da je odlučio pokušati mirnije razgovarati sa Zekom.*) Nije mi jasno... ti stvarno misliš da će Toni sad prestat' pit'...? Pa ne možeš to tako riješit', jebem te blesava... Mogo si ga ubit'!

ZEKO: (*Prekine ga.*) Možda će pokušat'. (*Stanka.*)

GRGA: Koji te vrag uhvatio, Zeko? Pričaš k'o neki... propovjednik, čovječe! Takve stvari, to šta si mu govorio, sve je to možda točno... al' je besmisleno, ako sam ne shvatiš... Ne možeš silom to rješavat'!

ZEKO: Toni je imo 10 godina da to shvati. I, je l' shvatio? Nije. A kažem ti da nisam ni ja, sve dok me po glavi nije bubnulo, svom snagom. (*Kratka stanka.*) Odlučio sam vam to reć'...

GRGA: Samo nama dvojici? Il' tvoja misija obuhvaća cijeli kvart? A možda si odlučio promijenit' čitav grad? Il' još više od toga... (*Kratka stanka.*) Hodat ćeš okolo i britvom plašit' ljude?

ZEKO: Nisam vas "odlučio promijenit'", nego vam reć' da ne radite moje greške...

GRGA: (*Prekine ga.*) Reć' nam? Krasno si nam reko!

ZEKO: Zamolit' vas...

GRGA: (*Kao da ne vjeruje da je Zeko upotrijebio tu riječ.*) "Zamoliti' nas"?! O, majke ti! (*Kratka stanka. Grga se pokuša smiriti.*) A zašto baš nas dvojicu? I zašto... tek danas?

ZEKO: Zato jer su mi neke stvari tek jučer došle od dupeta do glave! (*Kratka stanka.*) A zašto baš vas? (*Kratka stanka.*) Je l' imam ikog drugog? (*Kratka stanka.*) Vi ste mi jedini prijatelji. (*Kratka stanka.*) Čekaj malo... (*Zeko otvori ladicu u radnom pultu.*)

GRGA: Šta sad...? (*Zeko iz ladice izvadi presavinuti papir, čini se istrgnut iz nekog časopisa. Na njemu je priča.*)

ZEKO: Slušaj... (*Počne čitati.*) "Ja sam potpuno običan čovjek. I gore od običnog. Čelavim, raste mi mješina, prošli mjesec napunio sam četrdeset godina. Imam spuštena stopala. Liječnik mi je nedavno rekao da sam na najboljem putu da obolim od dijabetesa." (*Kratka stanka.*) "Ima tri mjeseca ili više otkako sam posljednji put spavao sa ženom – a i tad sam za to morao platiti. U mojem mi odjelu odaju stanovito priznanje zbog sposobnosti da utjeram dugove, ali nema tu stvarnog poštovanja. Ne postoji ni jedna jedincata osoba kojoj sam

drag, bilo na poslu, bilo u privatnom životu. Ne ide mi razgovor s ljudima, još sam slabiji u kontaktu s nepoznatima, tako da ne mogu steći prijatelje. Nemam sportskog dara, potpuno sam bez sluha, nizak sam, imam firmozu, kratkovidan sam – i imam astigmatizam. Živim užasnim životom. Samo žderem, spavam i serem. I uopće ne znam zašto živim. Zašto bi čovjek kao ja morao spašavati Tokio?" (*Kratka stanka.*) "Zato, gospodine Katarigi, što Tokio može spasiti *jedino* čovjek kao vi. I upravo zbog ljudi kao što ste vi, ja pokušavam spasiti Tokio." (*Kratka stanka.*) "Katarigi ponovno uzdahne, ovaj put još dublje. Onda dobro, što od mene očekujete?"* (*Stanka. Zeko završi s čitanjem. Ponovno presavine papir, ovaj put ga spremivši u džep kute.*)

GRGA: (*Kao da mu je veza između pročitano g teksta i svega što je Zeko prethodno rekao nejasna.*) Otkud si sad to iskopo ...?

ZEKO: (*Prekine ga.*) To sam ja, shvaćaš. Taj čovjek, iz teksta, sam ja! I ti, to si i ti. I Toni. Mi "živimo užasnim životom". "Samo žderemo, spavamo i seremo." I ništa ne pokušavamo popraviti'.

GRGA: Pa...? Šta ćemo, s tim Kata...

ZEKO: (*Pomogne mu.*) Katarigijem.

GRGA: Katarigijem... Šta... spašavat' ćemo Tokio s njim?

ZEKO: Ne Tokio, Grga. Sebe. (*Kratka stanka.*) Ne znam je l' ima Boga il' nema. Mislim, nemam ništa protiv Isusa, i on je svašta propatio. Istina, mrzio sam ga, jako, kad mi je sin poginuo... al' više... ga ne mrzim. Samo, ako... ako ćemo čekat' da nam Isus pomogne, provest' ćemo život' u čekanju. Možemo pomoć "jedino" sami sebi. Kako god znamo. A ja vama dvojici ne znam reć' ništa drugo, osim: "Ne radite moje pogreške. I veselite se onom šta imate. Jer 'ko zna... 'ko zna dokad ćete to imat'." (*Stanka.*)

GRGA: S kim razgovara taj Japanac?

ZEKO: Sa žabom. (*Kratka stanka.*)

GRGA: Žabom?

ZEKO: Da. (*Kratka stanka.*)

GRGA: O, jebote! (*Kratka stanka.*) Dobro, pretpostavimo da je taj tekst ostavio na na tebe dojam... da si se prepoznio u tom... opisu. I šta sad? (*Kratka stanka.*) Otkrio si da imamo problema? Pa to si valjda znao! Život te pošteno izudaro: ako ti ne znaš da je sve puno sranja, onda ne znam 'ko zna. (*Kratka stanka.*) Toni i ja nismo prošli to šta si ti prošo. Progutali smo i mi govna, nije da nismo. I ja sam bio u ratu... Toni nije. Da mu sad to

zamjeram? Da stavljam to na vagu? A šta ću s čim vagat'? (*Kratka stanka.*) 'Oću reć', Zeko... Sva'ko nosi svoj križ. Bori se... Ne'ko na ovakav, a ne'ko na onakav način. Jedan je hrabar i juriša, a drugi je slab... Pa loče. Ko Toni. Čovjek je prije 4 mjeseca osto bez posla... pogodilo ga je to, jebi ga! (*Zeko sve vrijeme pažljivo sluša Grgu.*) Nikakva ti sila neće pomoć'. Svejed-no kako se zove: Bog, Sudbina, Priroda... Boli me kurac kako joj je ime...! Znam samo da nema smisla tražit' od čovjeka da ne griješi. (*Kratka stanka.*) Jer... svi mi znamo šta je dobro, a šta loše. Može ne'ko tvrdit' da je to "relativno", al' ja mislim da nije. Znamo kad smo nešto zajebali... kad smo pogriješili... skoro uvijek znamo. Jedino je pitanje 'očemo li si to priznat', il' nećemo. (*Kratka stanka.*) Al' ti nisi htio reć' da ne bi' smjeli griješit', ne-go da bi'... trebali ispravit'... svoje greške. Onakve, ka-kve si ti napravio. (*Kratka stanka.*) E, pa ja nisam siguran da je uopće moguće učit' na tuđim greškama... Ni-sam siguran...

PREMIJERE

PORTRET

FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORIJA

MI U SVUETU

ANECDOTE

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

ZEKO: (*Mirno.*) "Pokušat'" ih ispravit'. I ne mislit' da je to bajka.

GRGA: "Pokušat'"... (*Stanka.*) Dobro, Toniju si reko šta ga ide. A ja? Koji je moj najveći grijeh?

ZEKO: Ne znam, Grga. (*Kratka stanka.*) Al' znam da je prekučer ovdje bila tvoja žena. I da je plakala. Sumnja da petljaš... s nekom malom. Pitala me šta znam o tome. A ja sam joj lako... da ne znam ništa. (*Stanka.*)

GRGA: Vanja je bila tu?

ZEKO: Da. (*Stanka.*)

GRGA: I šta ti je rekla? (*Kratka stanka.*)

ZEKO: Kažem ti da ništa ne zna, a i ja sam se pravio da nemam pojma o čemu priča... (*Kratka stanka.*) Samo, te se stvari... najčešće saznaju. Prije il' kasnije. (*Stanka.*)

GRGA: Krasno! Krasno. Jebem ti... Jebem ti sve, da ti...! (*Uzme brijuč i pruži ga Zeki.*) Drž', prijatelju...! Nagovori me, molim te, onako kako ti znaš... da prestanem varat' ženu. (*Zeko ne uzima brijuč.*) Nećeš? 'Ajde! (*Zeko se odmakne od Grgu.*) 'Ajde, seronjo, nagovori me! Čuješ?!

ZEKO: (*Mirno.*) Nemoj, Grga. (*Stanka.*)

GRGA: (*Pokuša mirnije.*) Kad je već "dan dijeljenja savjeta"... mogu i ja tebi dat' jedan, Zeko? Prijatelji tome služe, rek'o si.

ZEKO: Možeš. (*Stanka.*)

GRGA: Trebaš pomoć, stari... Stručnu. Jer, čini mi se da... da se više ne možeš nosit' sa svim tim šta te

muči... (*Kratka stanka.*) Jebi ga. (*Kratka stanka.*) Pomogni sebi, a ne nama. (*Kratka stanka.*) Toniju guraš britvu pod vrat, meni pričaš o žabama... To nije normalno, znaš. Kad te pogledam u oči... čudne su ti, Zeko... Nisi uvijek bio takav. (*Stanka.*)

ZEKO: A tvoja teorija o međunarodnoj uroti, u kojoj glavnu ulogu igraju hipokampusi... to je, misliš, "normalno"? Il' Tonijevo rješavanje psiho-testova u novinama? I to je "normalno"? (*Kratka stanka.*)

GRGA: Mislim da si shvatio šta ti 'oću reć'. A to da smo svi munjeni... to i nije neko otkriće. (*Stanka.*)

ZEKO: Sinoć, kad sam došo doma, uključio sam televiziju i okrenuo neki program, na kojem se redaju one emisije... *talk showovi*... Prvi gost je bio crnac, koji bi htio postat' član Ku-Klux-Klana, jer se srami šta je crnac. Poslije njega je došla žena, koja je spavala s vanzemaljcem... i 'oće to priznat' svom mužu. A treći gost je bio neki tip koji misli da je krtica i tvrdi da smo svi mi potekli od krtica!

GRGA: (*Kao da polako gubi strpljenje.*) Zeko, teško te pratim... Umoran sam.

ZEKO: (*Nastavi, kao da nije čuo Grgu.*) Publika im je pljeskala, navijala "za" i "protiv"... Gledam lica tih ljudi i imam osjećaj da uživaju u tome. (*Kratka stanka.*) A danas... prije nego šta sam došo na poso... prođem pored dvije susjede i čujem o čemu pričaju... "Otkrili su", kaže starija mlađoj, "da smo potekli od krtica." (*Kratka stanka.*) A samo program dalje od te sulude emisije, samo jedan pritisak prstom na tipku... pokazivali su mrtve studente, negdje u Rusiji. Izgorio je dom. Još program dalje i...

GRGA: (*Prekine ga.*) Nemoj mi sad pričat' o gladnima u Africi! Znam da postoje, al' ja im ne mogu...

ZEKO: (*Nastavi, kao da nije čuo Grgu.*) ...raketiranje... Na televiziji izgleda ko videoigra. Pa još program dalje: političari se kolju oko ne znam čega, a svi su isti, samo ih po kravatama razlikujem...

GRGA: (*Prekine ga.*) Dosta, Zeko!

ZEKO: (*I dalje kao da ga ne čuje.*) Onda se vratiš na onaj *talk show* i opet pogledaš lica ljudi... I moraš se pitat': "Kako se mogu smijati'?" (*Kratka stanka.*) Možda se smiju zato jer ne znaju šta se događa na... na drugim programima? Drugim mjestima. Ne, jasno da znaju. Moraju znat', nisu ovce... (*Kratka stanka.*) Znaš zašto se smiju? Zato jer im je sve to, Grga, postalo "normalno". I tebi je to "normalno", i meni, i svima... svi ti užasi su

“normalni”. *(Kratka stanka.)* A nije “normalno” pokušat’ pomoć’ prijatelju.

GRGA: Ma, normalno mu je pokušat’ pomoć’, al’ ne tako da mu guraš britvu pod vrat!

ZEKO: A šta ako te neće slušat’...? A ono šta mu govoriš je važno, tol’ko važno da možda nema ničeg važnijeg!

GRGA: E, pa onda te neće slušat’! Ne možeš ljude tjerat’ da te slušaju. Osim toga, otkud tebi pravo da određuješ šta je za koga najvažnije? *(Kratka stanka.)*

ZEKO: Ne “određuješ”. Osjećaš.

GRGA: Odlično! Osjećam da si u kurcu, pa ću te zaklat’... Ma, bravo, propovjedniče! Tvoj “osjećaj” bi trebao moć’ odredit’ šta se u kome događa, je l’?! *(Stanka. Zeko šuti.)* Znaš... čini mi se... il’, ako ti je draže, “osjećam” to... ovaj razgovor je posto besmislen. Čak bi’ reko da je... i jebe mi se ako ću te uvrijedit’... da je takav bio od početka! *(Kratka stanka.)*

ZEKO: Ja mislim da nije.

GRGA: Nisam ni očekivo da ćeš reć’ nešto drugo. *(Stanka.)*

ZEKO: ‘Očeš mi odgovorit’ na jedno pitanje? Iskreno. *(Kratka stanka.)*

GRGA: Cijeli ovaj cirkus je i počeo kad smo odlučili bit’ iskreni jedni prema drugima... *(Kratka stanka.)* Nabijem vas sve na “iskrenost”! *(Stanka.)* ‘Oću, da, odgovorit’ ću ti. Iskreno. *(Stanka.)*

ZEKO: Misliš da ćeš brzo zaboravit’ ovu večer... i sve šta smo danas rekli... il’ misliš da ćeš je još dugo pamtit’? *(Stanka.)*

GRGA: Mislim da je neću zaboravit’, ne. *(Kratka stanka.)* To si, pretpostavljam, htio čut’. Da će mi, ko vjerojatno i Toniju, ova večer ostat’ u sjećanju, je l’? *(Stanka.)*

ZEKO: Nikad vas ne bi’ moglo ozlijedit’. Ni Tonija, ni tebe.

GRGA: Nisam siguran, Zeko. A da si se moglo vidjet’... mislim da ni ti ne bi bio siguran. *(Stanka. Zeko šuti. Grga pogleda na sat.)* Moram ić’. Zaglavio sam tu, a taksi mi je prazan. Onda sam moglo i doma ić’...

ZEKO: Grga...

GRGA: *(Prekine ga, kao da ga više ne želi slušati.)* Ti ćeš još ostat’?

ZEKO: Da, moram do kraja počistit’. *(Stanka.)*

GRGA: Ideš kud... poslije?

ZEKO: Idem, sestra me pozvala... Moram još spakirat’ poklone za nećake... *(Kratka stanka.)* Bez brige, neću bit’ sam. *(Stanka.)*

GRGA: Zeko...

ZEKO: Reci.

GRGA: Jesi razmišljo, stvarno, da... da s nekim porazgovaraš? *(Kratka stanka.)*

ZEKO: Misliš, da odem k psihijatru?

GRGA: Ne moraš ić’ k psihijatru, ima danas i drugih načina... Siguran sam... Al’ zašto ne i k psihijatru? Nije to sramota. *(Kratka stanka.)*

ZEKO: *(Pomirljivo, kao da je sad već sasvim zaboravio na svu onu ljutnju.)* ‘Ko zna, možda bi’ stvarno trebo...

GRGA: Da pitam Vanju? Ona zna cijelu bolnicu, možda ti može nekog preporučit’... *(Zeko na ovo ništa ne odgovori. Stanka.)* Pitat’ ću je, čim dođem doma... *(Kratka stanka.)* Čujemo se, Zeko.

ZEKO: Čujemo se.

GRGA: I nemoj se opterećivat’... stvarima koje se ne mogu promijenit’. *(Stanka.)*

ZEKO: Poljubi Vanju i cure, u moje ime.

GRGA: Budem, Zeko. *(Grga krene prema izlazu.)*

ZEKO: I čuvaj ih, Grga. *(Kratka stanka.)* Molim te. *(Stanka.)*

GRGA: Pokušat’ ću.

(Grga izade iz salona. Zeko nekoliko trenutaka stoji u tišini, kao da nije siguran kamo bi krenuo, ni što bi napravio. U nedostatku svrsishodnije radnje, pojača radio. Na njemu svira neka božićna pjesma, koja svojom veselošću sasvim odudara od ozračja u Zekinu salonu. Zeko se pogleda u ogledalu: umoran je, i to nije ona vrst dnevnog umora koja se uglavnom uspješno uklanja snom, već je posrijedi umor kakav se taloži u čovjeku godinama i nema veze samo sa spavanjem. Vlasnik frizerskog & brijačkog salona zapali cigaretu i sjedne te kratko ostane u tom položaju, gotovo nepomičan. Potom ustane i, uzevši partviš, krene mesti, no vrlo brzo odustane. Pogledom prijeđe po prostoriji, kao da provjerava je li sve na svom mjestu, a zatim odlučno, kao da se nečega dosjetio, priđe radnom pultu, pa još jednom dohvati britvu, zavrne rukave radne kute i košulje koju nosi ispod, te se s britvom i “oslobođenom” podlakticom nagne nad umivaonik. Britva već krene prema žilama na ruci, no tad Zeko zastane, jer u salon uđe Mladić.)

MLADIĆ: *(Jasno mu je što je Zeko pokušao napraviti.)* Oprostite... *(Stanka. Isprva se čini da će Mladić pobjeći, no ipak ostane stajati na vratima.)*

ZEKO: *(Nasmije se.)* Glupo se osjećam: ko da ste me

uhvatili dok kradem kekse... (Kratka stanka.) A i vi... doć' se ošišat', a pronać'... ovo. (Kratka stanka.)

MLADIĆ: (Još uvijek na ulazu ne znajući što bi rekao.) Nisam se došo ošišat'.

ZEKO: (Odloži britvu, kao da zasad odustaje od onog što je namjeravao učiniti.) Nego?

MLADIĆ: (I dalje na ulazu.) Prodajem knjige. "Poklon u zadnji čas". Za one koji nisu stigli ništa kupit'... Al' vama sigurno ne treba... (Mladić shvati što je rekao. Kratka stanka.) Oprostite, nisam tako mislio. Stvarno sam...

ZEKO: (Prekine ga.) Stalno se ispričavate, a niste ništa loše napravili. Obično je obrnuto.

MLADIĆ: (Ne shvaća.) Šta...?

ZEKO: Htio sam reć'... obično radimo puno loših stvari... a rijetko se ispričavamo. Kod vas je, izgleda, obrnuto... (Kratka stanka.) Nećete mi pokazat' te knjige?

(Kratka stanka.)

MLADIĆ: Zanimaju vas?

ZEKO: Čudan ste vi trgovac. (Kratka stanka.) Ajde, toplina mi izlazi odavde, neću grijat' cijelu ulicu...!

MLADIĆ: (Uđe u salon. Pokaže Zeki knjige.) Izvol'te. (Zeko ih vrlo polako krene razgledavati, što Mladića, s obzirom na situaciju, čini pomalo nervoznim, no nastoji to sakriti.)

ZEKO: (Izvuče jednu knjigu i stavi je sa strane.) "Mala knjiga bajki". Evo, to... za nećakinju.

MLADIĆ: (Tek tako, da bilo što kaže.) Dobar izbor. Kod nas je 25% jeftinija nego u knjižarama.

ZEKO: (Razgleda preostale knjige.) Imam ja nos... (Vrati knjige Mladiću, koji ih odloži na stol.) Kol'ko sam dužan?

MLADIĆ: 90. (Zeko iz džepa izvadi novac, pri čemu mu papir s pričom o žabi, koji je bio tamo, ispadne na pod. Mladić podigne papir i pruži ga Zeki.)

ZEKO: (Uzme papir.) Hvala. (Da Mladiću novac, promotri papir pa ga ponovno spremi u džep.)

MLADIĆ: (Vrati mu ostatak novca.) Hvala i vama. (Mladić krene prema izlazu, no zastane. Stanka.) Nećete... kad odem... nećete opet pokušat'...?

ZEKO: (Gotovo kao da je zaboravio na to.) Ne znam. (Stanka.)

MLADIĆ: (Iskreno.) Šta god da vas je na to natjeralo... (Kratka stanka.) Nemojte. (Kratka stanka.) Možda bi vam pomoglo... da razgovaramo o tome...? (Zbunjeno.)

Ne znam, nikad nisam bio u... sličnoj situaciji i...

ZEKO: (Prekine ga, jer očito je da se ovaj ne snalazi, a želio bi pomoći Zeki.) Žurite?

MLADIĆ: Ne, više ne... (Kratka stanka.) Rekli su nam da radimo do 8, al' ja sam osto malo duže, da pokušam još koju knjigu prodat'. Al' neću više... Moram se presvuć' i obrijat', prije večere...

ZEKO: Pokušali ste i uspjeli. (Kratka stanka.) Prodat' još koju knjigu, mislim... (Kratka stanka.) Mogu vas ja obrijat', ako imate još tol'ko vremena... (Kratka stanka.)

MLADIĆ: (Kao da ga je ta ponuda zbunila.) Sad? Još radite...?

ZEKO: Ništa mi ne znači još šest, sedam minuta. (Kratka stanka.) Ajde, nemojte da vas nagovaram... (Mladić skine kaput i sjedne u frizerski stolac.) Ljudi se sve rjeđe briju kod brijača. (Zeko stavi ručnik Mladiću pod vrat, a zatim krene pripremati kremu za brijanje.)

Ovakve kreme... jedva ih se može pronać'. Ne mogu se usporedit' s onim novim... (Mladić se namjesti u stolcu; Zeko miješa kremu.) Moglo bi se čak reć' i da brijački zanat izumire... (Kratka stanka.) Dugo prodajete knjige?

MLADIĆ: Pola godine. Prije toga sam radio ko noćni čuvar, a još prije toga sam dostavljo pizzu. Inače sam diplomiro književnost.

ZEKO: (Dovršava miješanje kreme.) Tipično za nas! Ne možete nać' poso u struci...

MLADIĆ: Ma kakvi. Al' još se nadam.

ZEKO: (Krene nanositi Mladiću kremu na lice.) I dobro je da se nadate. Kad se prestanete nadat'... (Kratka stanka.) Diplomirali ste književnost? (Odloži pribor pa iz džepa izvadi presavinuti papir s pričom o žabi, te ga rastvori.) Čitali ste ovo...? (Pokaže papir Mladiću.)

MLADIĆ: (Iskreno iznenađen.) Da, jesam. Čito sam cijelu knjigu. Na engleskom, prije godinu - dvije...

ZEKO: (I on iznenađen.) Stvarno?

MLADIĆ: Da. Odlična knjiga.

ZEKO: Ne znam, nemam je. Ovo sam pronašo u nekom časopisu.

MLADIĆ: Posudit' ću vam je, ako 'očete. Imam je negdje doma.

ZEKO: Nisam siguran da tol'ko dobro znam engleski... Svejedno, hvala. (Zeko, kao da je nakratko zaboravio na to, krene brijati Mladića.)

MLADIĆ: Vjerojatno su je u međuvremenu preveli.

ZEKO: Možda. (Stanka. Zeko nekoliko trenutaka u tišini prelazi britvom preko Mladićevih obraza.) Šta mislite, 'ko je zapravo Žaba?

PREMIJERE

PORTRET

FESTIVALI

VOX

HISTRIONIS

MEĐUNARODNA

SCENA

TEORIJA

MI U SVUETU

ANEKDOTE

NOVE KNJIGE

SJEĆANJA

DRAME

MLADIĆ: Molim? (*Zeko načas prestane brijati Mladića.*)
ZEKO: Mišlite da je Žaba – Žaba...? Il' predstavlja nešto drugo? (*Kratka stanka.*) Glupo pitanje, znam... Sad bi' se ja vama trebo ispričat'. Nije književnost za brijčača...
MLADIĆ: Ne, to što pitate... nije glupo. (*Kratka stanka.*)
Samo, ja ne znam odgovor. (*Kratka stanka.*)
ZEKO: Šteta.
MLADIĆ: Zašto? Za vas je Žaba ono šta 'očete da bude. (*Kratka stanka.*) Čak bi' mogli reć', ako je knjiga il' priča dobro napisana, a ova je jedna od takvih, da je Žaba ono šta vam je u tom trenutku potrebno.
ZEKO: Ono šta mi je "potrebno"?
MLADIĆ: Da. (*Stanka.*)
ZEKO: Ja vas zadržavam, a rekli smo... (*Zeko nastavi pažljivije brijati Mladića. Stanka.*)
MLADIĆ: Mogu sad ja reć' nešto idiotski? Zapravo... nešto vas zamolit'? (*Kratka stanka.*) Ne bi' volio da mislite...
ZEKO: (*Prekine ga.*) Možete. (*Stanka.*)
MLADIĆ: Molim vas da odustanete od onog... (*Zeko zastane.*) ...šta ste pokušali napraviti'. (*Stanka.*)
ZEKO: Molite me... da "odustanem"? (*Kratka stanka.*)
MLADIĆ: Da.
ZEKO: Zašto? Prvi put me vidite.
MLADIĆ: Nemojte. (*Kratka stanka.*) Molim vas. (*Stanka.*)
ZEKO: (*Pogleda na sat; kao da ovu temu "ostavlja iza sebe".*) Evo, još malo i... (*Dovršava brijanje. Stanka.*)
MLADIĆ: (*Primijeti uramljenu fotografiju Zeke s nogometnom momčadi; da prekine dugu šutnju.*) Igrate nogomet?
ZEKO: Igro sam prije rata. Poslije smo se raspali. Šta, vi igrate...?
MLADIĆ: Cijele godine. Preko zime igramo u nekoj školi. (*Kratka stanka.*) Dodite. Uvijek nam fali ljudi.
ZEKO: Ja?
MLADIĆ: Pa da, zašto ne. Ako mogu procijenit' po slici... Izgledate mi opako.
ZEKO: Imali smo dobru ekipu, istina. Čak smo i na nekim turnirima igrali... (*Završi s brijanjem.*)
MLADIĆ: Odlično. Dajte mi svoj broj i...
ZEKO: (*Odnekud s pulta uzme posjetnicu i da je Mladiću.*) Evo, tu je... (*Mladić spremi posjetnicu u džep pulovera.*) Još ovo i... (*Zeko naliže malo kolonjske vode u dlanove, te to, tapkajući prstima, stavi na Mladićevo lice. Alkohol učini svoje; Mladić se nakratko namršti, no to brzo prođe.*) Gotovi ste! (*Zeko makne ručnik s Mladićevih prsiju, ovaj ustane.*)

MLADIĆ: Kol'ko... (*Krene izvući novčanik iz stražnjeg džepa hlača.*)
ZEKO: (*Prekine ga.*) A, ne, ne... To vam je poklon za Božić. (*Kratka stanka.*)
MLADIĆ: Sigurni ste...?
ZEKO: Siguran sam.
MLADIĆ: Hvala.
ZEKO: Nema na čemu. (*Mladić obuče kaput i uzme knjige. Stanka.*)
MLADIĆ: Odmah iza Božića igramo. 5 s golmanom, nema auta, do 6, na dvije dobivene...! Zvat ću vas, sigurno. Pripremite se!
ZEKO: 'Oću.
MLADIĆ: (*Krene; na samom izlazu.*) Počelo je padat'.
ZEKO: Molim?
MLADIĆ: Počeo je padat' snijeg. (*Kratka stanka.*) Volim kad na Badnjak pada.
ZEKO: I ja. (*Stanka. Mladić, čini se, nije siguran treba li ostaviti Zeku samog.*)
MLADIĆ: Do videnja. (*Stanka.*) Nismo se ni upoznali, u svemu ovome... (*Pruži Zeki ruku.*) Ja sam Filip.
ZEKO: (*Da mu ruku.*) Zeko, drago mi je.
MLADIĆ: Sretan Božić, Zeko.
ZEKO: Sretan Božić.
MLADIĆ: I čujemo se, onda... (*Mladić ode.*)
ZEKO: Čujemo se. (*Pogledom isprati Mladićev odlazak pa vrlo polako krene prema pultu. Pogledom prijede po stvarima; ode do klupe i sjedne te iz džepa izvadi papir s pričom i razmota ga. Pripali cigaretu; promatra papir i počne na glas čitati.*) "Žaba", promrmljao je. "Nešto se dogodilo Žabi?", upita ona. "Spasio je Tokio da ga ne uništi potres. Sam samcat." "Baš fino", reče bolničarka i zamijeni njegovu gotovo praznu bocu za infuziju, novom bocom. "Bome nam u Tokiju više ne treba nikakvih strahota. Imamo već dosta toga." (*Kratka stanka.*) "Ali to je platio životom. Gotov je. Mislim da se vratio u blato. Više nikad neće doći ovamo." Bolničarka mu sa smješkom obriše znoj s čela. "Vama je Žaba bio jako drag, je li tako, gospodine Katarigi?" (*Kratka stanka.*) "Ide lokomotiva", promrmljao je Katarigi. (*Kratka stanka.*) "Draži od svih." A onda je sklopio oči i utonuo u okrepljujući san bez snova.* (*Mrak.*)

KRAJ

(Tekst označen zvjezdicom dio je pripovijetke "Super-žaba spašava Tokio" iz zbirke "Nakon potresa" Harukija Murakamija; izdavač: Vuković & Runjić, Zagreb, 2003.)